

# JAMA POD BABJIM ZOBOM NEKOČ IN DANES

PLANINCI SO NAM POVEDALI

Verjetno so redki, ki ne poznajo markantnega, skalnega stožca v SZ ostenju Jelovice — Babjega zoba (1133 m). Iz Bohinjske Bele in iz celotnega blejskega kota je pogled nanj res enkratno. Prepričan pa sem, da razen domačinov le redki vedo, da je tik pod tem čudovitim produktom selektivne erozije, lepa in zanimiva podzemna jama, jama pod Babjim zobom. O tej jami je bilo zelo malo napisanega. V šestdesetih letih je jami posvetil dva strokovna članka dr. Ivan Gams, med obema vojnoma pa je turistom opisal njene zanimivosti Rudolf Badjura.

Jama je označena na planinski karti Julijske Alpe, vzhodni del 1 : 50 000. Peta popravljen in dopoljen izdaja 1983. Žal, moram opomniti morebitne planince in izletnike, ki bi se ravnali po tej karti, da je jama označena kar 250 m prenizko, na nadmorski višini 750 m, v resnici pa leži pod samim robom ostenja Jelovice, na višini 1005 m.

Jama je nastala kot vodna jama, ko je bila tu še erozijska baza Save, zato ima jama danes pretežno vodoravni profil. Sava danes vrezuje svojo strugo kar 540 m niže in to kaže na precejšnjo starost jame. Njena dolžina je okoli 300 m, izvotljena pa je v stari sigi. Prvih 120 m je skoraj brez sige, uničilo jo je mehanično preperevanje. Jama je pri vходу rahlo nagnjena navzdol, zato vdira pozimi hladen zrak, ohlajen pod 0°C. Vse kapniške tvorbe so fosilni ostanki toplejšega klimatskega obdobja. Klimatsko drugi del jame se začne nekako od lesenih stopnic naprej. V tem delu, imenovanem Podorna jama, je stalna temperatura zraka približno 5°C. Ta del je precej bolj zakopan, srečamo pa tudi več brezen z globino do 40 m. Društvo za raziskovanje jam iz Kranja je leta 1973 z razstrelivom razširilo prehod in obiskovalcu odprlo Novoodkrito jamo. V njej je plitvo jezerce (globina do 40 cm) in izredne lepe ter redke kapniške tvorbe, imenovane helakiti, ki jih ne najdemo niti v slovitih Postojnski jami. Jama slovi tudi po svoji fauni, saj je tipično najdišče stonoge, *mecogonopodium bohiniense*. Starost kapniških tvorb so ugotavljali s pomočjo radioaktivnega ogljika, znaša pa od 32 000 do 44 000 let. Torej je večina kapnikov danes spomenik interglaciala v Würmu (toplejšega obdobja zadnje faze ledene dobe).

Jama je lahko dostopna, žal pa je pot do nje slabo označena in vzdrževana. Najlažji dostop je iz Bohinjske Bele, preko Kupljenika; od avtobusne postaje na Beli, pri gostilni Rot, gremo po makadamski cesti navzdol do mostu čez Bohinjko in nato po ovinkih strmo navzgor do zaselka Kupljenik (646 m). Zaselek je dostopen tudi z avtom, vendar ga pustimo raje v dolini, saj sta sam zaselek in njegova, ledeniško preoblikovana okolica vredna ogleda. Od Kupljenika sledimo kolovozni poti pod sto metrov visoko prepadno ostenje Jelovice. Žrtvujemo pet minut in zavijmo malce s poti na desno, na bližnji razgledni vrh nad Bohinjko — Gradišče (824 m); od tu se nam odpre enkratno pogled na Karavanke. Ko se vrnemo na pot, se strmo dvignemo preko dveh skalnih skokov (Zagon) in Melišča tik pod velikansko, nekaj 100 m visoko, gladko navpično odsekano steno Babjega zoba. Od tu naprej se pot zložno dviga po lepem bukovem gozdu do vhoda v jama na višini 1005 m. Od avtobusne postaje na Beli (500 m) do vhoda v jama smo porabili dve uri zmerne hoje in se dvignili petsto metrov. Od samega vhoda je lep razgled na Pokljuko; pogled se nam ustavi tudi na Karavankah, ko vidimo ves gorski masiv, od Kepe, do Nemškega vrha, če pa se ozremo ob Bohinjski navzgor, opazimo Spodnje Bohinjske gore od Črne prsti do Bogatina. Pozimi bi neizkušnemu in slabo opremljenemu obiskovalcu odsvetoval obisk. Pot je slabo označena, redke markacije in ostanki jeklenih vrvi na Zagonu so pod snegom, melišče pa je pozimi nevarna plazina. Jama je v neposredni bližini Bleda (Bled — Kupljenik 5 km), vendar danes ni vključena v turistično ponudbo. Med vojnoma je bila znana turistična točka. Turiste je vodil vodnik iz Kupljenika, žal pa so po vojni turistični delavci nanjo pozabili. Jama je zaradi prej navedenih značilnosti tudi učno-vzgojno, študijsko-demonstrativno in rekreacijsko zanimiva. Vhod v jama je bil zaprt s kovinskimi vrati. Društvo za raziskovanje jam jih je leta 1980 obnovilo zato, da bi jama zaščitili; v tej nameri niso, žal, popolnoma uspeli. Jama je še vedno ogrožena, hladen zimski zrak uničuje kapnike in preprečuje zasiganje, še bolj pa so jami nevarni nekateri vandalski obiskovalci, ki razbijajo kapnike in najlepše nosijo domov, kjer meter in več veliki kapniki delajo družbo palčkom iz mavca na vrtovih. Očitno se ne zavedajo, da zraste kapnik ob idealnih pogojih 1,5 mm v sto letih...

Upam, da bo jama postala bolj znana, da bo dobila v turizmu tisto mesto, ki ga je nekoč že imela, predvsem pa, da jo bomo uspešno zaščitili pred uničujočim delom narave in pred vandalizmom.